

8 skyrius

Karnavalas

Pravėrus duris, padvelkė šviežiomis bandelėmis ir cinamonu, pasigirdo šurmuly, kuris Vincą įsuko į linksmybių, šokių ir geros nuotaikos karnavalą. Akimirka tarp savo palatos ir kaukėmis pasipuošusių žmonių atrodė tokia trapi, kad durys, kurias užvėrė detektyvas, jau virto cukraus vatą pardavinėjančio senuko skraiste. Skraistė kaip vestuvinė suknelė vilkosi žeme ir tūkstančiai durų bei langų keliavo kartu su klajojančiu pardavėju.

– Mole, girdi mane? – sušnabždėjo Vincas, – Mole! – kiek pakėlęs toną, bet vis dar patyliukais, palietęs ausį, pakartojo detektyvas.

– Viskas gerai, Vincuk, aš čia, – atsiliepė gal dvejų metų pudelio veislės kalytė. Tvarkingai apkirpta, balta kaip popieriaus lapas, su plunksną primenančia uodega ir rudomis, tiesiai į Vincą žvelgiančiomis akimis.

Stabo ištiktas detektyvas pradėjo purtyti galvą, tarsi negalėdamas patikėti, kad taip staigiai besikeičiančios situacijos jam padovanojo dar ir kalbančio šuns draugiją.

– Čia aš, Molė, – dar kartą savo tapatybę pavirtino kalytė.

– Kur mes?

– Gražiausiame laikotarpyje pasaulyje, vienoje vidurvasario dienoje, pamirštuose prisiminimuose, žmogaus ydas ir vertybes kuriančiuose išgyvenimuose. Mes esame ten, kur viskas prasidėjo, arba ten, kur viskas pasibaigė. Nagi, eikime ledų, – paragino pudelis, – tau dabar aštuoneri – tu dievini ledų pardavėją, kuris ruošdamas tau porciją ledų, baksteli jais į nosį.

Vincas pajuto, kaip vyriška ranka palietė jo dešinę ranką, tvirtai ją suėmė. Detektyvas pakėlė akis, bandydamas pažvelgti į nepažįstamąjį, bet matė tik juodą veidą ir skrybėlę, tarsi žvelgtų tiesiai prieš saulę. Prasibrovę pro karnavalo dalyvius, pudelis, Vincas ir nepažįstamasis stabtelėjo prie ledų pardavėjo, kuris žongliravo porcijomis. Pastebėjęs lankytojus, nusišypsojo ir tarė:

– Ar žinai, kada geriausia suvalgyti ledų? Pažvelk į dangų, – mostelėjo ranka aukštyn ir tęsė, – ledai skaniausi tada, kai tas raudonas balionėlis, kurį viltingai paleidai per savo penktąjį gimtadienį į dangų, akimirksniu išnyksta.

Vincentas pažvelgė į dangų ir iš tikrųjų pamatė vėjo gainiojamą balionėlį, bet niekaip negalėjo suprasti vyriškio žodžių. O Molė įžvelgė ant balionėlio nupieštus simbolius:

$$(D_f \cap E_g) \cap Z$$

Čia Z – sveikųjų skaičių aibė, D – apibrėžimo sritis, E – reikšmių sritis.

Už ledų pardavėjo nugaros, šalia maltų ledų reklamos, ji pamatė dvi funkcijas:

$$f(t) = \frac{\sqrt{-(t^2 - 6t + 8)}}{t - 3}$$

$$g(t) = 3 - |x - 4|$$

Šilkaveidė netruko suprasti, kad laikas, kada geriausia suvalgyti ledų, yra sveikasis skaičius, esantis kaip sankirta tarp vienos funkcijos apibrėžimo ir kitos funkcijos reikšmių srities.

Uždavinys Nr. 61

Pudelis pakuždėjo Vincui atsakymą. Šis, turėdamas laiko iki ledų porcijos, pasiteiravo pardavėjo:

– Balionėlis juk negali išnykti?

– Deja, žmonės sūriu vandeniu nuplauna dažus nuo savo vaikystės piešinių. Juose išnyksta ne tik balionėliai, bet ir saulės spinduliai. Kartais jie juos perpiešia, kartais sulanksto ir paslepia. Labai gerai paslepia – taip, kad ir patys neberanda, – tada ledų pardavėjo akys sužibo, o antakiai lyg kalėdinės lemputės pradėjo mirgėti įvairiomis spalvomis. – Tavo laikas atėjo. Ledų norėsi vafliniame kaušelyje ar plastikiniame indelyje? – pasiteiravo pardavėjas.

– Indelyje, – impulsyviai atsakė berniukas ir pasiteiravo kainos.

– Susimokėsi, kai suvalgysi, berniuk, – atsakė pardavėjas.

Kelias akimirkas pažongliravęs tąsiais ledais, artistišškai juos sudėjo į plastikinį indelį ir padavė Vincui. Trijulė prisėdo prie suoliuko šalimais pardavėjo ir mėgavosi karnavalo nuotaika. Retsykiais Vincui grybštelint ledus, pribėgdavo klounas ir, išpūtęs akis, bandydavo jį išgąsdinti. Klouno sumanymui pavykus, berniukas kiek krūptelėdavo, tada linksmintojas prapliupdavo juokais ir iššaudavo konfeti. Skrybėlėtas nepažįstamasis išsitraukė lūpinę armonikėlę ir pradėjo groti

prancūzišką melodiją. Tas skambesys, tas ledų skonis ir šurmulys Vincui pasirodė kažkur girdėti ir kažką priminė. Prisiminimai gulėjo užrakinti mėnesienos dėžutėje, nuo kurios raktą buvo laikinai pametęs kažkur savo pasąmonėje. Baigęs valgyti ledus, Vincas ruošėsi išmesti plastikinį indelį į šalimais esančią šiukšlių dėžę. Priėjęs prie jos ir pažvelgęs vidun, pastebėjo, kad viduje plaukioja mažas delfinas: jis bando įveikti šiukšlių rifus ir stengiasi išvengti ne vaikiškų žaidimų su jūros arkliukais, o polietileno maišelių.

– Už patogumą ir penkių minučių grožį iš tavęs – vienas delfinas, – priėjęs pareikalavo užmokesčio ledų pardavėjas. Ir pridūrė, – žmonija išmeta plastiko tiek, kad viską sudėjus tokiais ledų puodeliais vieną šalia kito, kiekvieną dieną galėtume apjuosti Žemės rutulį. Kaip manai, kiek tokių puodelių sudėliotum?

Molė įsižiūrėjusi nustatė, kad puodelis yra nupjautinio kūgio pavidalo, kurio dugno (mažojo pagrindo) spindulys yra 2 cm, puodelio aukštis 8 cm, o tūris $\frac{152\pi}{3}$ ml. (Sustatyti puodeliai liečiasi viršutiniais pagrindais, o Žemės spindulį šilkaveidė suapvalino iki 6371 km).

Uždavinys Nr. 62

Molė apskaičiavo ledų pardavėjo uždavinį ir, atsakymą suapvalinusi iki milijonų, pateikė Vincui standartine išraiška. Vincas staiga suvokė, kaip žmonės tampa pasaulio grožio, delfinų ir visos gyvosios gamtos žudikais, kartais patys to nesuvokdami. Nupjautinio kūgio formos plastikinį indelį iš berniuko greitai pagriebė pribėgęs klounas ir, kita ranka paėmęs už skverno, nusinešė prie savo stalo. Ant jo pasidėjęs dar du tokius pačius indelius, pradėjo juos stumdyti. Šalimais atsistojo Molė ir vyras su skrybėle. Visi žvelgė, kaip mikliai klounas po nupjautinio kūgio formos indeliais pakiša apvalų raudoną kamuoliuką, kuris, klounui truputį pastumdžius, dingsta pakėlus indelį.

– Ar sužaisi žaidimą ir atspėsi, kur slepiasi pasaulis, kuriame tu gyveni?

Vincas įsižiūrėjo į retkarčiais pasirodantį kamuoliuką, kuris pavirto į pasaulį. Iš pradžių mažytis daiktas lengvai buvo paslepiamas po indeliu, po kelių stumdymų jis tapdavo vis didesnis ir sunkiau paslepiamas.

– Kaip manai, kokio didžiausio spindulio Žemę galiu paslėpti po tavo nupjautinio kūgio formos puodeliu? – pasiteiravo klounas.

Iš ankstesnių skaičiavimų Molė sužinojo nupjautinio kūgio formos plastmasinio indelio abiejų pagrindų spindulį ir aukštį, taip pat tai, kokio didžiausio spindulio rutulys galėtų pasislėpti po juo.

Uždavinys Nr. 63

Klouno uždavinys buvo daug sunkesnis nei ledų pardavėjo, bet pasufleravusi Vincui atsakymą, jį labai nustebino.

– Nebegalintis sportuoti atletas tampa treneriu, o nebegalintis treniruoti tampa ledų pardavėju ar balandžių lesintoju. Žmogus persikvalifikuoja, bet visada išlieka naudingas aplinkiniams ir pasauliui. Nenuvertinkime daiktų, kurie mus supa. Plastikinis ledų puodelis gali virsti pudelio gimtadienio kepurėle, – uždėjęs kaušėlį ant Molės galvos, klounas savo kalbą pavertė eiliuotu monologu ir tęsė, – praeis gimtadienis ir kepurėlė pavirs mamos vazonu, kabančiu verandoje, kurioje išauginsime vijoklio daigą.

Vincas stebėjo, kaip transformuojasi kūgis, keliaudamas nuo pudelio galvos iki pripildyto žemių vazonėlio. Matė, kaip iš jo išdygsta vijoklis ir apvynioja visą klouno kūną. Šis akimircai net pranyko džiunglėse – staiga atsiradusiose ir dar greičiau išnykusiose.

– Sukurk geresnį pasaulį iš to, ką turi, ir suteik naują gyvenimą daiktams, nes jie to yra verti.

Vincas pajuto, kaip žmogus su skrybėle paėmė jį už rankos ir šiek tiek timptelėjo į dešinę. Už nugaros pasilikęs klounas toliau stumdė kūgius ant savo stalo ir slėpė tai išnykstantį, tai vėl pasirodantį pasaulį.

Trijulė priėjo prie lošimų rato, prie kurio stovėjo mažas žaliai apsirengęs nykštukas. Gavęs pinigų už bilietą, jis užlipdavo kopetėlėmis iki svirtelės pasukti ratą ir laukdavo savo laimę bandančių žmonių šūksnių. Nykštukas net nepažvelgdavo į tai, ką išsuka ratas, ir vis šūkavo apie galimybę laimėti didelius turtus, norėdamas pritraukti naujus lankytojus.

– Kaip manai, Mole, ar galima sužinoti, kiek nykštukas uždirba per dieną iš tokios savo veiklos?

Molė įvertino, kad per dieną ratą pasuka vidutiniškai 400 žmonių. Ratas yra padalytas į 12 vienodų sekcijų. Ant keturių užrašytas 1 ₤, ant dviejų – 5 ₤, ant vienos – 10 ₤, ir dar ant vienos – 20 ₤, ant keturių sekcijų – 0 ₤. Kadangi nykštukas už bilietą prašė po 3 silkoinus, tai Molė nesunkiai paskaičiavo, kiek dienos pabaigoje iš savo veiklos, labiausiai tikėtina, uždirbs mažasis karnavalo darbuotojas.

Uždavinys Nr. 64

Trijulė pasuko link cirko arenos, prie kurios įėjimo stovėjo bilietų pardavėjas. Iš pirmo žvilgsnio raudonu kostiumu vilkintis darbuotojas atrodė rimtas, bet, akimis varstydamas praeivius, galiausiai taip kvilau nusišypsodavo, kad netikėtumo pagautas, šypsena jam atsakydavo ir kiekvienas užklystantis į cirko prieigas.

– Užeikime, mieliaji žmonės, – vis kvietė kostiumuotas pardavėjas. Vos pamatęs Vinčą, tuoj pat prisiartino prie jo ir bandė įtikinti įsigyti bilietą, – nes tai reginys, kurio gyvenime dar nesate matęs, – tvirtino.

– O kiek kainuoja bilietas? – pasiteiravo berniukas.

– Protingus berniukus ir jų draugus aš įleisiu nemokamai, jei atsakysi į mano klausimą. Bet niekas tau negalės padėti.

Vincas šyptelėjo, kiek suabejojęs savo galimybėmis.

– Bilieto kaina į cirką padidėjo 35 %, bet pinigėlių už bilietus mes gavome vos 25 % daugiau. Tai kaip manai, kiek procentų sumažėjo žiūrovų skaičius?

Molė kiek tryptčiojo vietoje ir pradėjo stipriai vizginti uodega, tačiau kiek pagalvojęs, Vincas pats pateikė teisingą atsakymą.

Uždavinys Nr. 65

Vos pravėrusi cirko uždangą, trijulė pamatė vykstančią repeticiją. Aplink nebuvo nei vieno žiūrovo, tik mažas drambliukas scenoje. Šalia jo – cirko darbuotojas, kuris botagu vis pliaukšėjo drambliukui per nugarą, kad šis užsiropštų ant mažos mėlynos kėdutės. Atrodė, kad laikas įgauna pagreitį: ant drambliuko nugaros daugėjo randų, ant arenos grindų – kėdučių. Vincas su Mole ir žmogus su skrybėle prisėdo pirmoje eilėje. Detektyvas pajuto, kaip raudonas lašelis palietė veidą. Kančios lietus pradėjo lyti vis stipriau, kol drambliukas užlipo ant kėdutės ir, atrodo, iš niekur atsiradę sausakimšai susirinkę žiūrovai pradėjo atsistoję ploti. Per valandos pasirodymą buvo pademonstruota suluošinta vaikystė.

– Atimk viltį iš gyvūno ir jis taps tavo aukso kasykla, – priėjęs prie Vinco sušnabždėjo dresuotojas ir toliau dar stipresniais kirčiais ragino drambliuką šokinėti.

Scenos viduriu praėjo cukraus vatos pardavėjas, pro jo skraistėje atsivėrusius langus pradėjo lipti pasirodymo žiūrovai. Vincas nuleido akis, nes negalėjo pažiūrėti į gyvūną, neturintį vaikystės,

ateities. Jis negalėjo susitikti su žvilgsniu, kuriame nėra gyvenimo džiaugsmo, o tik tarnavimas žmonių įgeidžiams, labai menkaverčiams žmonių įgeidžiams. Negalėdamas to tverti, berniukas užlipo ant scenos ir atėmė iš dresuotojo botagą. Kelis kartus pliaukštelėjo ir šis pavirto į antiną su gelsva plaukų sruoga. Perskridęs didžiąją sieną, jis pabėgo nuo peliuko Mikio. Po akimirkos iš rytų pusės atbėgo pliktelėjęs Stafordšyro terjeras. Visi, lyg Brėmeno muzikantai užlipę vienas ant kito, linksmo auditoriją. Jiems nereikėjo vadeliotojo, jie, atrodo, mėgavosi tuo, ką daro. Tai buvo cirkas, prajuokinęs vis mažėjančią auditoriją. Kuo buvo mažiau žmonių, tuo stipriau arenoje skambėjo aidas.

Berniukas praskleidė cirko uždangą ir išsivedė į lauką gyvūnus, norėdamas jiems parodyti tikrąjį pasaulį, kuriame nėra smurto, auga bananų medžiai, o pagrindinis dienos tikslas yra surasti riešutą su viduje esančiu palinkėjimu. Gyventi ne dėl žmonių, o su žmonėmis. Arba bent pabandyti, kol jie, suvalgę pakankamai morkų, išsigydys savo aklumą.

Labiausiai į akis krito atrakcionas „Velnio ratas“. Kildamos kabinos, rodos, galėjo pasiekti debesis, o adrenalinas privertė minias žmonių laukti savojo šanso. Trijulė priartėjo prie eilės, kuri driekėsi kelis šimtus metrų. Šalimais laukiančių lankytojų būrelis šnibždėjosi apie „Velnio rato“ savininką, kuris, esą, tapęs turtingiausiu šio pramogų parko žmogumi. Vincas nugirdo, kad atrakciono savininkas pradėjo savo veiklą tiesiog skolindamas pinigus kitiems pramogų parko darbuotojams. Pradėjo skolinti po 1200 \$, ėmė 15 % metinių palūkanų. Taip iš kiekvieno žmogaus jis uždirbo po 2000 \$.

Įdomu, per kiek metų pavyko taip praturtėti „Velnio rato“ savininkui? – paklausė Molės berniukas.

Uždavinys Nr. 66

Molė, tyliai urgzdama, nusuko žvilgsnį nuo vis artėjančio vyriškio ir išlemeno atsakymą.

– Kodėl urzgi? – pasiteiravo Vincas.

– Jis, surinkinėdamas pinigus, nepastebi žmonių. Žvelgia tik į pinigus ir skaičiuoja nulių.

Vienodai ištisia delną ir metus taupiusiai šeimai, ir tai, kuriai tai tik laiko „marinimas“.

Molė pastebėjo, kaip iš eilės buvo išprašyta šeima, pritrūkusi vos kelių silkoinų bilietui, nors jai tai būtų reiškę gyvenimo nuotykį. Pudelio akys matė, kaip berniukas, nenorėdamas parodyti liūdesio, ragino nenusivilti ir tėvus, tikindamas, kad jie galbūt kitą kartą aplankys atrakcioną. O kita šeima, pasipuošusi vardiniaisiais rūbais, nuolat ragino netrukdyti eilei judėti į priekį.

„Velnio rato“ savininkas, gaudamas vis daugiau pinigų, tapo vis didesniu jų vergu. Tai buvo kaip narkotikas, kuris sunaikina pinigų teikiamų galimybių grožį, mainais reikalaujamas jų kiekio. Pinigai buvo išrasti turint tikslą suteikti daiktams ar paslaugoms vertę, tačiau daugumai žmonių jie tapo įrankiu išsiskirti iš kitų ar būdu kompensuoti savo trūkumams. O blogiausiai būna tada, kai pinigais atlyginama už jausmus.

Skrybėlę dėvintis vyriškis timpltelėjo Vinco ranką ir, nusipirkę bilietą, visi trys įsėdo į kabiną. Lėtai judėdama, ji pradėjo pamažu kilti ratu. Berniukas pamatė, kaip palaipsniui karnavalo dalyviai tampa mažyčiais, vis sunkiau įžiūrimais ir atskiriamais taškeliais.

– Į kokį didžiausią aukštį mes pakilsime? – pasiteiravo Vincas.

Molė, žinodama atrakciono pakilimo aukščio priklausomybės nuo laiko funkciją, apskaičiavo didžiausią kabinos pakilimo aukštį, taip pat laiką, per kiek sekundžių ratas pasiekia šį aukštį.

$$h(t) = 11 + 9 \cdot \cos\left(\frac{\pi \cdot t}{30} - \pi\right)$$

Čia: t – laikas praėjęs nuo įsėdimo, $h(t)$ – kabinos pakilimo aukštis

Uždavinys Nr. 67

Tačiau Vincas su kiekviena prabėgusia sekunde jautė, kad negrįžtamai atsiplėšia nuo žemės. Neilgai trukus jis išgirdo praskrendančių paukščių karksėjimą. Jam net pasirodė, kad pirmose gretose skrendanti antis jam mirktelejo. Užsižiūrėjęs į antį, Vincas net nepajuto, kaip dangaus šviesą pakeitė dirbtinis lempų apšvietimas, o praskrendančios anties akys virto jaunos moters, gulinės ant operacinės stalo, akimis. Karnavalo nuotaika išsisklaidė, retsykais girdimus fakyrų ugnies spjūvius pakeitė medicininės įrangos skleidžiami garsai. Šalia gulinio kūno atmerktomis akimis stovėjo žmogus su skrybėle ir skalpeliu rankoje. Vincas galėjo aiškiai įžiūrėti jo akis, bet nematė po apsaugine medžiaga pasislėpusio veido. Mėlynos, regis, haskio tyrumo akys žvelgė į jį ir rankose tiesė įrankį. Ant stalo gulinti pacientė sumirksėjo ir keliais nepasitenkinimo gestais paragino berniuką paskubėti. Atrodo, kad rankos pačios paėmė skalpelį ir atliko išilginį pjūvį pilvo ertmėje. Ties padaryta įpjova pasirodė kraujo ruoželis.

– Spaustukus ir skėstuvą, – sušuko kažkas už berniuko nugaros. – Tarsi iš niekur atsiradusios seselės, vilkinčios vienuolių drabužiais, praplėtė įpjovą. – Širdies ritmas normalizavosi ir aprašomas funkcija, – kažkas vėl sušuko už Vinco nugaros.

$$y = 5 \cdot \cos\left(\frac{18t}{30} - 2\right)$$

– Koks širdies funkcijos periodas? – paklausė žmogus su skrybėle.

Uždavinys Nr. 68

Berniukas, nesuvokdamas, koku būdu galėjo suskaičiuoti periodą, spontaniškai žėrė atsakymą. Geriau įsižiūrėjęs į atsivėrusias kepenis, siurbimu nespėjamą valyti kraują, jis kūno ertmėje pamatė pasklidusius ugnies pliūpsnius. Atsitraukęs kiek atatupstas, berniukas ugnyje išvydo save,

žaidžiantį su mergaitėmis, – jie suko ratus. Mėlynas aplink liemenį besisukantis ratas hipnotizavo. Vincas nebegirdėjo operacinėje bėgiojančių seselių, nepastebėjo mirksinčių raudonų lempučių, reiškiančių gyvybinius pažeidimus. Jo žvilgsnis koncentravosi tik į besisukantį ratą ir ugnį. Didžiausi žmonijos išradimai, padėję evoliucionuoti, pavirto vaizdiniais, kurių epicentre buvo jo vikriai judantis kūnas. Pagaliau ratas pradėjo lėtėti, kol, nebeturėdamas pakankamai greičio, jau judėjo kreivaeige trajektorija ir, galiausiai, nukrito nuo liemens ant žemės. Ugnies liepsnos pavirto milijonais drugelių, kurie skriejo link vaizdinyje matomo rato ir jo centre stovinčio berniuko. Drugelių plazdėjimas priminė šikšnosparnių skleidžiamus garsus, kuriuos nutraukė ant peties padėta ranka.

– Mirties laikas 02:48, – ištarė žmogus su skrybėle ir nusiėmė apsauginę kaukę.

Berniukas pažvelgė į jo pusę, bet tik spėjo pamatyti nueinantį siluetą ir pajusti stiprų cukraus vatos aromata. Tą pačią akimirką jis pajuto, kaip suvaržytas kūnas žvelgia į būrį baltai apsirengusių daktarų. Jie palaipsniui atriša jo rankas ir kojas bei bando nukelti nuo apskrito rato. Vincas pakreipė žvilgsnį į kairę ir pastebėjo kitą pacientą, besisukantį ant kito rato, lyg mėginių maišytuvą laboratorijoje. Jį kiek supykino, tačiau darbuotojai įsodino į neįgaliojo vežimėlį ir nuvežė koridoriumi. Vincas, vežamas pro stiklines pertvaras, stebėjo savo atvaizdą, kuris buvo jo, tikrojo jo, – 43 metų detektyvo. Po kelių akimirkų jis pažino „koridos“ prieigas ir, darbuotojams pravėrus palatos duris, pamatė kiek išsigandusį blondino žvilgsnį.

– Mole, girdi mane? – prisiminęs šilkaveidę ir medicinos darbuotojų guldomas į lovą, sušnabždėjo Vincas, – Mole, – pakartojo.

Tačiau palatoje ir jo ausyje buvo tylą. Kurtinanti tylą po tokios įvykių gausos jį gąsdino. Ant Vinco lovos prisėdusio blondino žvilgsnis tikrai nepadėjo patikėti, kad viskas baigėsi.

Viskas tik prasidėjo.